

مقاله شناسی توصیفی

پاییز ۱۳۷۶

□ پژوهشگاه الهیات کوریک

۱. زن روز، شماره ۱۶۳۱، شنبه ۲۴ آبان ۱۳۷۶. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران
نگاهی بر سریال تلویزیونی «اسب سیاه»
نقد و بررسی

این سریالها، محتوایی انسانی در قالب قصه‌هایی پرکشش و هیجان آور دارند و برای نوجوانان و جوانان از جذابیت خاصی برخوردارند.
ساختار فیلم خوب است و مضامین انسانی آن غیر مستقیم و به دور از شعار مطرح می‌شوند.
آموزش‌های اخلاقی این سریال در بستر قصه نهفته است و به خوبی بر مخاطب اثر می‌گذارد.
نقش «نیکول» به عنوان یک انسان (بدون توجه خاصی به جنسیت زنانه او) و مربی الک در کنار قهرمان اصلی فیلم در واقع مثلث محبت بین این سه

پریوش فهیم
نویسنده در بررسی این اثر، به نکات مثبت زیادی اشاره می‌کند که اهم آنها عبارتند از:
- دوستی، صمیمیت و محبت شخصیت اصلی فیلم «الک» در ارتباطش با مشککی که در واقع بازگو کننده شناخت زندگی، همدمی و همراهی با حیوانات است.

شخصیت ایجاد می‌کند. شخصیتها تک بعدی نیستند و انگیزه اصلی ماجراها اغلب تأکید بر موفقیت است.

- لوکیشن‌های چشم نواز از طبیعت، نشاط فراوان، شادی و هیجان، عناصر جذاب فیلم را تشکیل می‌دهند.

۲. زن روز، شماره ۱۶۳۱، ۲۴ آبان ۱۳۷۶.

درخت سکهٔ پینوکیو!

به بهانهٔ جشنواره‌های کوبک - یادداشت‌های معمولی معمولی

مریم مقبلی
نویسنده با یادآوری داستان «درخت سکهٔ پینوکیو!» اشاره و کنایه‌ای دارد به جشنواره‌های کوبک که بر آنها، کوبکان انتظاری خوش خیالانه و امید ی فراوان به سبز شدن و به بارندیشی جشنواره دارند، هر چند که بزرگترها از این مسئله به نفع خود سود جسته و به پول و شهرت می‌رسند.

انتظار و توقع نویسنده از این جشنواره‌ها به نحوی است که از مسئولان خواهش می‌کند دنیای صاف و صمیمی کوبکان را به بازی نگیرند و فراموش نکنند که روزی خوبشان کوبکی ساده دل و صمیمی بویده‌اند.

۳. زن روز، شماره ۱۶۳۶، شنبه ۲۹ آذر ۱۳۷۶.

دنیا از دریچهٔ چشم کوبکان.
گزارشی از نمایشگاه تصویرگری کتاب کوبک آثار نازنین آیگانی بر نگارخانه نقش جهان

منصوره آل یاسین
هنرمندان تصویرگر کتاب کوبک، سعی در درک بیشتر کتاب از سوی کوبکان دارند. در این گزارش، خانم نازنین آیگانی به چند سؤال دربارهٔ هنر تصویرگری کتاب کوبک و همچنین علائق و تکنیکهای آثارش پاسخ می‌دهد.

خانم آیگانی در مورد انگیزه خود در انتخاب و گرایش تصویرگری کتاب کوبک معتقد است که هنوز حال و هوای کوبکی را حفظ کرده و به کوبکان علاقه

دارد. به اعتقاد ایشان، برای پیشرفت در این رشته، چشم باید حساس شود، سبز ببیند و ظریف نگاه کند. هنرمند تصویرگر چه زن چه مرد، باید دنیای کوبک و خاطرات آن را فراموش نکند. بچه‌ها، کارهایی را (تصاویری) را دوست دارند که جزئیات بیشتر و رنگهای شادتری دارند. آنها روشن بین هستند و همه چیز را کامل و واضح می‌بینند. وقتی خودشان نقاشی می‌کنند، چیزی را که می‌دانند می‌کشند نه آنچه را می‌بینند و این از حس کنجکاوی آنها ناشی می‌شود. تصویرگری برای کوبکان باید به نوعی باشد که از واقعیت اطرافشان دور نماند.

تکنیک خانم آیگانی در تصویرگری بیشتر آبرنگ و اکریلین است. تصاویرش در داستانهای تخیلی، دارای پرسپکتیو نیست، ولی در داستانهایی که به واقعیت نزدیکتر هستند پرسپکتیو را رعایت می‌کنند.

۴. سروش، سال نوزدهم، شماره ۸۵۵، شنبه ۵ مهر ۱۳۷۶.

«بچه‌های آسمان» تکنیک و باور

معرفی کتاب

در این نوشته، فیلمنامه «بچه‌های آسمان» اثر مجید مجیدی و گفتگوی نویسنده کتاب با منتقد آثار سینمایی مسعود فراستی مورد توجه و بررسی قرار گرفته است.

کارنامه آثار سینمایی مجیدی تا پیش از ساخت فیلم «بچه‌های آسمان»، نگارنده این مقاله را به داوری در مورد اثر اخیر وی برانگیخته است. به عقیدهٔ نویسندهٔ مقاله، «بچه‌های آسمان» فیلمی عمیق، بی‌ریا، جذاب و آرمانگر است که قلب و روح مخاطب عام را فتح می‌کند و وظیفهٔ فرهنگی و هنری رسانهٔ سینما را به درستی به انجام می‌رساند.

در فیلمنامه نیز ثبات نظر نویسنده تغییر نمی‌کند و حاصل نهایی کار به دلیل همدلی زیاد مجیدی با فیلمنامه و قصه، اثری آماده و بدون زواید است.

۵. سروش، سال نوزدهم، شماره ۸۵۶، ۱۲ مهر ۱۳۷۶.

نژادپرستی علیه بچه‌های بازیگر

در باره فیلم جدید سینمای فرانسه

نویسنده: استفن شیفو

مترجم: کیکاووس زهاری

سال گذشته جشنواره ونیز جایزه «شیر نقره‌ای» خود را برای بهترین بازیگر زن به دختر بچه چهار ساله‌ای به نام «ویکتوریه تیو پسول» به خاطر بازی در فیلم فرانسوی زبان «پونت» اعطا کرد.

نویسنده در این مقاله به بحثهایی که در مورد اعطای جایزه به این هنرمند خردسال در مجامع هنری در گرفته است، اشاره می‌کند و نظرات فیلمساز و نویسندگان فیلم «پونت» را در باره انتخاب بازیگر خردسالش بازگو می‌کند. بعضی از این نظرات عبارتند از:

- اگر بازیگر تو با بازی عالی‌اش تو را تحت تأثیر قرار می‌دهد دیگر هیچ اهمیتی ندارد که چند ساله باشد. به اعتقاد من، این نوعی نژادپرستی در مورد کودکان است که در جشنواره‌ها به بچه‌های کوچولوی پنج-شش ساله، جایزه‌ای ندهیم و توجه‌مان این باشد که آنها بچه‌اند!

- برای ویکتوریه، بازی کردن در صحنه‌های بزرگ عاطفی کار آسانتری بود. تماشاگر قدرت و نیروی تصویری که بچه‌ها در این سن دارند، شگفت‌آور است.

۶. سروش، سال نوزدهم، شماره ۱۹، ۸۵۷، مهر ۱۳۷۶.

تنهایی پیشنه نکن بچه خوب!

نقد تئاتر «خرس و چشمه» به کارگردانی حسن وارسته

محمدرحیم ناصر بخت

نویسنده نقد، ضمن معرفی نست‌اندراکاران نمایش «خرس و چشمه» و بیان خلاصه‌ای از قصه آن، توضیحاتی در باره ویژگی‌های تئاتر کویک و نوجوان ارائه می‌دهد.

در سر تاسر جهان، گروه‌هایی وجود دارند که با نمایشهای زنده یا عروسکی و یا تلفیقی از بازیگر و

عروسک و ماسک و... به ارائه کار برای کودکان می‌پردازند؛ نمایشهایی که اغلب با موسیقی، حرکات موزون و رنگهای گرم صحنه و لباس، فضایی «جشن مانند» و نشاط آوری را برای مخاطب ایجاد می‌کنند.

از ویژگی‌های مهم نمایشهای کودکان، نحوه برقراری ارتباط اجراکنندگان با تماشاگران است.

برقراری ارتباطی دو سویه در صحنه نمایشهای کودکان، علاوه بر «سرگرم‌کنندگی» که خصیصه اصلی آن به شمار می‌آید، روشی است برای آموزش و پرورش توانایی کودک از طریق مضمون نمایش (پند اخلاقی، نکته‌ای علمی) از سوی دیگر با استفاده از ویژگی ذاتی هنر نمایش که خصلت گروهی بودن و لزوم ارتباط و هماهنگی افراد در آن است، می‌توان مخاطب را در نمایش (بخصوص تئاتر کویک و نوجوان) شرکت داد. باید سعی شود که با استفاده از ترفندهای گروه اجراکننده و برقراری ارتباط مستقیم با تماشاگران و بازی گرفتن از آنها برای اجرای نمایش، فضای «بازی» برای مخاطبان شکل بگیرد؛ نیروی تفکر آنها به تلاطم و آداشته شود و با همکاری مخاطب در نمایش، توانایی هم‌آهنگی با گروه در او تقویت شده و شخصیتش برای فعالیت‌های اجتماعی آینده آماده شود.

نقاد در بررسی نمایش «خرس و چشمه»، محور قصه نمایش را دوپاره می‌دانند و اشاره می‌کنند اگر ترفندهای یاد شده، در اجرای نمایش مد نظر قرار می‌گرفت تا مخاطب خردسال امکان بیشتری برای شرکت در این «بازی» (نمایش) داشته باشد، این کار هنری جذاب‌تر از آنها می‌شد. موسیقی شاد و پر نشاط نمایش نیز اگر به صورت زنده و محدودتر اجرا می‌شد، امکان «دم‌گیری» و شرکت مخاطب بیشتر می‌شد. به عقیده منتقد، طراح صحنه و لباس این نمایش ساده ولی مناسب است و در کل، نمایش را قابل قبول تشخیص داده است.

۷. سروش، سال نوزدهم، شماره ۸۵۷، شنبه ۱۹ مهر ۱۳۷۶.

کودک، اولیا و رسانه‌های تصویری (قسمت اول)

مقاله

دکتر عنرا خزاظمی

رسانه‌های تصویری به صورت قدرتی برآمده‌اند که بر زندگی کودکان و نوجوانان تأثیر بسیاری می‌گذارند. همگرایی تلویزیون به عنوان وسیله ارتباطی جدید نیز هم می‌تواند به کودکان کمک کند و هم برایشان خطرناک باشد.

نویسنده با اشاره به بعضی از امتیازها و تنگناهای این رسانه‌ها، برای دور نگه داشتن مخاطب کودک و نوجوان از خطرات و آسیب‌های برنامه‌های مضر آنها، پیشنهادهایی مطرح کرده است که عبارتند از:

- تنها راه مناسب این است که روش مطلوبی برای استفاده از رسانه‌ها داشته باشیم.

- برای اینکه رسانه‌های تصویری عنصری بیگانه و نیرویی ناسازگار نباشند که در مقابل تعلیم و تربیت کودک و نوجوان قد علم کنند، باید به محدود ساختن زمان تماشای رسانه‌های تصویری توجه بیشتری کرد. باید والدین و فرزندان آنها را آموزش داد که از بینندگان منتقد رسانه‌های تصویری باشند، نه پذیرای صرف آن. تمام اعضای خانواده باید اصولی را در تماشای رسانه‌های تصویری مراعات کنند تا در برنامه‌ها غرق نشوند و عاداتی خوب مشاهده این رسانه را فراگیرند.

۸. سروش، سال نوزدهم، شماره ۸۵۷، شنبه ۱۹ مهر ۱۳۷۶.

دنیای شیرین

نگاهی به مجموعه تلویزیونی «دنیای شیرین»

غزل داوودی

نظر نویسنده مقاله در باره مجموعه تلویزیونی «دنیای شیرین» این است که:

- لطیف است، زیرا برخورد متفاوتی را با مسائل مطرح می‌کند.

- فراگیر است، زیرا ساده‌ترین رویدادهای زندگی را دست مایه خود قرار می‌دهد.

- نویسنده این مجموعه تلویزیونی، توانسته است با توجه به علائق روحی ایرانیان در جمع‌گرایی و خانواده گسترده، همدلی بینندگان بیشتری را برانگیزد.

- مخاطب در همزاد پنداری خود با شخصیت‌های داستان، محبت گمشده‌ای را می‌یابد.

- گاه تأکید بر شیوه زندگی (آپارتمان نشینی و خانواده گسترده در طبقه‌های آپارتمان) باعث بروز این احساس می‌شود که انسانها از ایجاد ارتباط با دیگران بی‌نیازند، در صورتی که شکل‌گیری این قصه‌ها و استفاده از هنر پیشه‌های کم تعداد و هزینه ساخت کمتر، باعث ساخته شدن سرپلهایی می‌شود که بیشتر به نمایش تلویزیونی شباهت دارند تا سریال تلویزیونی.

در مجموع، نظر نویسنده در مورد این سریال، بیشتر مثبت است تا منفی. وی برنامه‌سازی این سریال را کاری موفق می‌داند؛ بخصوص کار کردن نوجوانانی کم سابقه در امر بازیگری، مانند «سعید» پسر کوچک خانواده.

۹. سروش، سال نوزدهم، شماره ۸۵۷، شنبه ۱۹ مهر ۱۳۷۶.

ادب را پاس بداریم

مروری بر مجموعه تلویزیونی «کاش و کاشکی»
مقاله

نویسنده مقاله با توجه دادن خواننده به این امر که سطح فرهنگ نوشتاری (مطالعه) در جامعه کنونی ما پایین‌تر از فرهنگ دیداری و شنیداری (رادیو و تلویزیون) است، تأکید می‌کند که برنامه‌های رادیو و تلویزیون باید ضمن پر کردن ساعات فراغت مردم، با آموزش‌های غیرمستقیم به ارتقای سطح آگاهی عمومی جامعه و با توجه و دقت به ریشه‌های اخلاقی جامعه، به تربیت فرزندان این آب و خاک کمک کنند.

از نظر نویسنده، اشکالات و کاستیهای مجموعه تلویزیونی «کاش و کاشکی» در ارتباط با اهداف یاد شده عبارتند از:

نویسنده با اشاره به اثرات منفی خشونت در برنامه‌های تلویزیونی و تأثیر مخرب آن بر مخاطب احتمالی‌های زیر را برای مخاطب کوبک و نوجوان، دور از واقع نمی‌داند:

- فرد، خشونت را به عنوان راه حلی سریع و پسندیده برای حل مشکلات خود بداند؛

- به ندرت در مقابل مسائل و مشکلات از خود شکیبایی نشان دهد؛

- پیوسته حالت تهاجمی و پرخاشگری نسبت به همسالان و بزرگترهای خود داشته باشد؛

- از محیط خارج خانه و دنیای اطراف خود بترسد؛

- رغبت کمتری برای کمک‌رسانی به قربانیان خشونت در زندگی واقعی از خود نشان دهد.

۱۱. مهر، شماره ۲۴، سه‌شنبه ۱۵ مهر ۱۳۷۶.

پرستاری که مثل کتاب صاف می‌شود!

سری دوم مجموعه «دالی» تصویربرداری می‌شود.

گفتگو با مریم معترف، تهیه‌کننده و کارگردان مجموعه «دالی»

در میان برنامه‌های کوبک و نوجوان، مجموعه «دالی» دارای سبکی تازه است. در این مجموعه به جای شخصیت‌های کارتونی از آدم‌ها استفاده شده و با فضای بازسازی شده توسط دکور فانتزی، به نوعی کارتون زنده نزدیک می‌شود.

در این گفتگو، ایده و تلاش دست‌اندرکاران این مجموعه برای تهیه برنامه‌ای از این دست، مورد بحث قرار گرفته است:

- در این نمایش می‌خواستیم به فضای ذهنی - تخیلی کوبک نزدیکتر باشیم. به همین دلیل این نوع سبک را برای انجام کار انتخاب کردیم.

- در ساخت این مجموعه، هدف آموزشی مدنظر نبوده، ولی سعی در بدآموزی نیز نکرده‌ایم.

- به جای کلام، از افکت موسیقی بر روی تصاویر استفاده شده است.

- تمهیداتی در این مجموعه به کار گرفته شده تا

توجه به اسطوره، افسانه و در کل جنبه‌های خیالی، زمانی مناسب است که پیام‌های پنهان دیگری از مفاهیم اخلاقی انسانی و... را در طول قصه بازگو کند. در داستان «کاش و کاشکی» نوجوان قصه از مشکلات مادی و ظاهری خود فراتر نمی‌رود و حتی با کمک یک عروسک، موجب آزار و انیت دیگران می‌شود. بین شخصیت‌های منفی این مجموعه عبارت‌ها و القاب ناشایستی رد و بدل می‌شود که این کلمات زشت و اغراق در کلام محاوره‌ای، حتی برای تعریف شخصیت بد تلویزیونی نیز مناسب نیست. پاس داشتن زبان فارسی تنها نباید در تلفظ درست و جایگزینی کلمات، محدود شود.

برنامه‌های تلویزیونی باید ابزاری باشد برای رشد و تعالی انسان که این خود هدفی بالاتر از سرگرمی است.

۱۰. سروش، سال نوزدهم، شماره ۸۵۹، ۲۳ تیر ۱۳۷۶.

کوبک، اولیا و رسانه‌های تصویری (قسمت دوم) مقاله

نکته: عنرا خراطی

نگارنده در ادامه قسمت اول مقاله خود بر مبحث خشونت در برنامه‌های تلویزیونی و اثر سوء آن بر مخاطب کوبک و نوجوان، تأکید می‌ورزد.

در مقایسه‌ای ساده، نویسنده اعلام می‌کند که در نمایش‌های مورد علاقه و محبوب کودکان و کارتون‌های ماجراجویانه، در هر ساعت ۲۰ تا ۲۵ عمل خشونت آمیز رخ می‌دهد. وی نمونه‌هایی از نوع عمل خشونت آمیز، علت درگیری، نوع اتمام عمل‌های خشونت آمیز و نحوه پشیمانی طرفین را ارائه می‌دهد. نویسنده، نمایش‌های کارتونی ماجراجویانه را به سه گروه زیر تقسیم می‌کند:

۱. خشونت و مبارزه به صورت خنده‌دار؛

۲. خشونت و مبارزه به شکل خویمانی؛

۳. خشونت و مبارزه به شکلی گمراه‌کننده که از

همه تهاجمی‌تر و نامطلوب‌تر است.

اغراق‌های انیمیشنی را در این کار نیز ایجاد کنیم و به همین دلیل برای طرح گریم بازیگران از رنگ‌های تند، مو، ریش رنگی با مصالحی چون نخ، کاموا و غیره استفاده شده تا فضای فانتزی را ایجاد کند.

۱۲. مهر، شماره ۲۴، سه‌شنبه ۱۵ مهر ۱۳۷۱.

بی توجهی به نمایش کودک

گفتگو با حسن وارسته، کارگردان نمایش «خرس و چشمه»

مازیار شیبانی فر

در این گفتگو با آقای وارسته، دربارهٔ معضلات و مشکلات مبتلا به نمایش کودک کشور، صحبت شده است. براساس عقیدهٔ آقای وارسته:

- وضعیت تئاتر کودک در حالت رکود و فاقد نوآوری است.

- اغلب فعالیتها، هدفی جز راهیابی به جشنواره و احتمالاً کسب جایزه ندارند و تئاتر کودک در عمل برای اجرا و استفادهٔ مخاطب اصلی در نظر گرفته نمی‌شود.

- امکانات تئاتر در ایران بسیار ناچیز و بخصوص برای تئاتر کودک در حد صفر است.

- تفاوت و مشکلات قابل توجهی در تعیین قیمت بلیت گیشه تئاتر کودک در مقایسه با تئاتر بزرگسال وجود دارد. (بهای بلیت تئاتر کودک حتی اگر مدت اجرای آن برابر با تئاتر بزرگسال باشد، نصف قیمت بزرگسال حساب می‌شود.)

۱۲. مهر، شماره ۲۵، سه‌شنبه ۲۲ مهر ۱۳۷۱.

آقای پوراحمد، جایزه «فرامرزی» مبارک!

گفتگو با کیومرث پوراحمد دربارهٔ همه چیز فیلم «خواهران غریب» آقای پوراحمد در جشنوارهٔ آسیایی «پنانگ» سه جایزه گرفت؛ جایزه ویژه هیئت داوران، جایزه بهترین موسیقی متن و جایزه بهترین کارگردانی. در این گفتگو، دربارهٔ نحوهٔ انتخاب آثار در جشنواره‌ها، مجموعهٔ «سرنخ» و نیز نظرگاه‌های آقای

پور احمد، صحبت شده است.

از نظر پوراحمد، هدفهای هر جشنواره، ذائقه هیئت داوران و خط و ربط فرهنگی کشور برگزار کنندهٔ جشنواره، تأثیر بسزایی در انتخاب آثار و اهدای جوایز دارد.

وی در مورد آثار خود گفته است: فیلمهای «شرم»، «نان و شعر» و «به خاطر هانیه»، کم یا زیاد دارای ویژگی‌ها و زمینهٔ ایرانی بیشتری بوده‌اند و مخاطب غیرایرانی، گاه برای درک و ارتباط با آنها دچار مشکل می‌شود، ولی مسائل فیلم «خواهران غریب» فرامرزی است و این مشکل را ندارد.

پوراحمد امیدوار است سینمای ایران بیشتر از این به بازار جهانی راه یابد.

۱۴. از شما با شما، سال اول، شماره ۸، آبان ۱۳۷۶.

کتابهای قدیمی استراحت می‌کنند. کتابهای مجازی می‌آیند

مقاله

مترجم: ع.ف. آشتیانی

این نوشته دربارهٔ تغییر و تحول در چگونگی نگهداری کتاب در کتابخانهٔ «بریتانیا» انگلستان در ۱۹۸۴ تهیه شده است. این کتابخانه به دلیل حجم زیاد کتاب (حدود ۲۰ میلیون جلد) شامل کتابهای قدیمی، نسخ خطی، مجلات، دست نوشته‌ها و اوراق ارزشمند تاریخی، دچار مشکل فضا و نحوه سرویس دهی به مراجعان شده بود. چندی پیش با کمک فن آوری طرح «ابتهکارهای الکترونیکی» سیستم اطلاعاتی به وجود آمد که قادر است جوابگوی تقاضای کتاب آن هم بدون نیاز به مراجعهٔ حضوری آنان به کتابخانه‌ها باشد. به این ترتیب که از هر صفحه کتاب، تصویری دقیق (حتی رنگ جوهر، بافت کاغذ، بریدگی‌ها، پارگی‌ها و سوختگی‌های کتاب مورد تقاضا در آن ثبت شده و قابل رؤیت است) از منبع مورد تقاضا ارائه می‌شود. به علت تصویری بودن این کتابها به آنها «کتابهای مجازی» گفته می‌شود. اگر

چه مشکل کتابخانه بریتانیا با کمک این سیستم حل شده است، اما به عقیده نویسنده: کتابهای مجازی فاقد گیرایی کتابهای واقعی بوده و مردم نیز علاقه زیادی به آنها نشان نمی دهند.

۱۵. از شما با شما. سال اول، شماره ۸، آبان ۱۳۷۶.

نقد کتاب «ملاقات در شب آفتابی»

نوشته علی مؤذنی
سوژه این داستان، جنگ است که سوژه ای جهانشمول به شمار می آید.

ناقد پس از بازگویی طرح اصلی داستان، چنین اظهار نظر می کند که: قصه هر چند ساده و روان بیان می شود، اما فاقد نثر پخته و جا افتاده دیگر داستانهای مؤذنی (داستن نثری پرصلابت و گفتگوهایی جاندار) است. علت این امر شاید شتابزدگی در پرداخت قصه باشد.

شخصیت های داستان، زنده و ملموس هستند و بخشهایی از داستان که احساس و عاطفه خواننده را تحت تأثیر قرار می دهند، بسیار خوب کار شده اند.

در پایان منتقد، «ملاقات در شب آفتابی» را به دلیل دست مایه قراردادن موضوع جانبازان جنگ تحمیلی، اثری قابل توجه و در ادبیات داستانی پراهمیت دانسته است. [توضیح پژوهشنامه: البته این کتاب در اصل برای بزرگسالان نوشته شده است.]

عنوان منبعی برای نستیهای به فهرست کتابهای منتشر شده در سال ۱۳۷۵، به بررسی اجمالی آنها پرداخته است. زمینه های هنر، ورزش، ادبیات فارسی، تاریخ، جغرافیا و کودکان، بخشهایی بوده اند که نویسنده به ترتیب اهمیت و تعداد کتابهای منتشر شده در مقطع زمانی مورد نظر، به ذکر موضوعهای گوناگون آن پرداخته و آمار نسخه های کتاب را به دو صورت مکتوب و نمودارهای جدولی ارائه داده است.

اهم نتیجه گیری نویسنده از این بررسی ها عبارتند از:

- از کل کتابهای چاپ شده در سال ۱۳۷۵، حدود ۵۲ درصد کتابهای تجدید چاپی است. بسیاری از کتابهای چاپ اول نیز در واقع کتاب تازه محسوب نمی شوند، زیرا از نظر محتوایی در ریه چاپ اول نیستند، مانند قرآن کریم و دیوان شاعرانی همچون حافظ، مولوی و ...

- غلبه کتابهای نرسی و کمک درسی بر بسیاری از زمینه های نشر نکته ای قابل توجه است.

- کمی و نبود تنوع کتابها چه در زمان و شعر و چه در باقی زمینه ها، آشکارا مشهود است.

- در تمام زمینه ها تعداد کتابهای سبک (امانه مهتدل) و خوشخوان اندک است (کتابها اغلب با سنگین و بسیار تخصصی اند یا سطحی و نازل).

۱۷. ارشده تکنولوژی آموزشی، سال ۱۲، آبان ۱۳۷۶.

شناخت نگرش کودکان نسبت به والدین از طریق نقاشی (قسمت اول)

مقاله

احمد شریهان

پژوهشگران از طریق پژوهش در شاخه های مختلف هنر به اطلاعات جالبی دست یافته اند که یکی از آنها شناخت نگرش کودکان نسبت به والدین از طریق نقاشی است. نقاشی نوعی ارتباط است که به کودک امکان می دهد احساساتی را از خود بروز دهد که تا آن زمان قدرت بیان آن را نداشته است.

۱۶. جهان کتاب، سال دوم، آبان ۱۳۷۶.

بررسی بر کتابهای منتشر شده در سال ۱۳۷۵ (بخش پایانی)

هنر، ورزش، ادبیات، تاریخ و جغرافیا و کودکان
مقاله

فرخ امیرفریار
نویسنده با استفاده از کتاب «کارنامه نشر» به

همچنین، به کودک فرصت می‌دهد تا ناراحتی‌ها و نگرانی‌های خود را در قالب تصویر نشان دهد. پژوهشگر می‌تواند با توجه به خصوصیات این نقاشی‌ها، هراس، اضطراب و نگرش کودک نسبت به موقعیتها، اشخاص، پدیده‌ها و یا هر جنبه مشخص از محیط را دریابد.

عناوین مورد بررسی نویسنده عبارتند از:

- بیان مسئله تحقیق: نگرش کودک، دو گونه است، نگرش مثبت یا منفی درباره فعالیت نقاشی کردن.
- مبانی نظری تحقیق: نقاشی را به عنوان یکی از فنون فراقدرن در نظر می‌گیرد. نقاشی، برای نشان دادن موضوعهایی مورد استفاده قرار می‌گیرد که یا به طور ناخودآگاه واپس زده می‌شوند و یا هوشیارانه از بروز آنها جلوگیری می‌کند.

در مبانی نظری تحقیق به معرفی نظریه روان پویایی، شناختی، ادراکی و توصیف ادراکی پرداخته می‌شود.

- فرضیه‌های تحقیق: برای مثال به فاصله بین آدمکهای کشیده شده توسط کودک و نوع رسم آنها نقت می‌شود، حالتیابی هیجانی که در صورت آدمکها وجود دارد مورد بررسی قرار می‌گیرند و...

- تعریف متغیرهای تحقیق: چگونگی تعیین عوامل متغیر و بررسی آنها و اینکه نگرش مثبت یا منفی به نقاشی چیست و چگونه است.

۱۸. رشد تکنولوژی آموزشی، سال ۱۳، آذر ۱۳۷۶.

شناخت نگرش کودکان نسبت به والدین از طریق نقاشی (قسمت دوم)

مقاله

احمد شریفان
نویسنده، در ادامه مطالب قسمت اول مقاله خود به بررسی اهمیت و فایده تحقیق، جامعه هدف، روش نمونه گیری، چگونگی جمع آوری اطلاعات، چگونگی روش اجرا و روش بررسی اعتبار ابزارهای تحقیق پرداخته است. توضیحات هر بخش، به خواننده کمک

می‌کند تا با نحوه عملکرد پژوهشگران بیشتر آشنا شود و نقاشی کودکان را از دیدگاه نویسنده بیشتر بشناسد.

به عقیده نویسنده: «نقاشی می‌تواند به عنوان ابزاری برای شناخت نگرش کودکان نسبت به والدین مورد استفاده قرار بگیرد، چراکه:

- از نظر کودکان نقاشی کردن فعالیت لذتبخش است که به راحتی از انجام آن استقبال می‌کنند.
- نسبت به دیگر ابزارهای تشخیصی، به زمان اجرایی اندکی نیاز دارد.

- کودک به هنگام نقاشی کردن بدون نگرانی از بیان احساس و هیجان خود، حالات عاطفی اش را در قالب نقاشی بروز می‌دهد.

- از طریق گفتگو با کودک، هرگز نمی‌توان به درستی چگونگی احساسات واقعی او را دریافت، اما نقاشی می‌تواند وسیله‌ای برای ابراز احساسات کودک نسبت به والدینش باشد.

دانش آموزان دختر پایه اول دوره دبستان، جامعه هدف پژوهش نویسنده بوده‌اند و موضوعهایی که این پژوهش برای نقاشی کودکان به منظور بررسی و تحقیق مورد استفاده قرار داده است، عبارتند از:

۱. پدر و دختری که از همدیگر بدشان می‌آید.
۲. پدر و دختری که از همدیگر خوششان می‌آید.
۳. مادر و دختری که از همدیگر بدشان می‌آید.
۴. مادر و دختری که از همدیگر خوششان می‌آید.
۵. نقاشی در مورد پدر و دختر.
۶. نقاشی در مورد مادر و دختر.

۱۹. رشد تکنولوژی آموزشی، سال ۱۳، آذر ۱۳۷۶.

معجزه کتاب خواندن من در کلاس درس

یادداشت به همراه خاطره‌ای از نویسنده بخش روشها و فنون تدریس

علی رؤوف

به عقیده نویسنده: ادبیات در همه نرسها وجود دارد و بدون آن هیچ تدرسی را نمی‌توان یاد گرفت. از طریق

یادداشت، همراه با قصه حسام و بچه گنجشکها)

محمود احمایی

یکی از عوامل جذب کودکان به کتابخوانی، شنیدن قصه در سنین قبل از دبستان است. این کار باعث می‌شود که کودکان در سنین بالاتر به کتابهای گوناگون داستانی، غیر داستانی و تحقیقی علاقه نشان دهند و ارزش کتاب و کتابخوانی را بهتر درک کنند. ویژگی مثبت دیگر قصه‌گویی و قصه خوانی برای کودک، ایجاد حس صمیمیت و همکاری در آنهاست. رابطه شنوندگان قصه با قصه‌گو و همچنین با یکدیگر، آن چنان پویا، اثر گذار و در واقع نزدیک است که فاصله‌های ذهنی از میان خواهد رفت و همبستگی عاطفی و سپس حس همکاری را در آنها به وجود خواهد آورد.

در پایان، نویسنده به نکر قصه «حسام و بچه گنجشکها» می‌پردازد.

۲۲. فرزند سالم، شماره ۱۱، آذر ۱۳۷۶.

کودکان‌انمان را با کتاب آشتی دهیم

مقاله

الهام سلیقه‌راد

چگونه باید بچه‌ها را به مطالعه تشویق کنیم؟ نویسنده برای پاسخ به این سؤال، پیشنهادها و نظراتی را ارائه می‌دهد تا به والدین کمک شود فرزندانشان را به کتابخوانی عادت دهند و ایمان پیدا کنند که اکتساب این عادت، باعث کمک به فرزندشان در تمام طول زندگی خواهد بود. نمونه‌هایی از این توصیه‌ها عبارتند از:

- باید سعی کنید عاداتی در فرزندتان خود ایجاد کنید که آنها را از هر نوع تعصب، انفعال و حاشیه‌نشینی... دور کرده و عادت اساسی و زیربنایی خواندن را در آنها به وجود آورد.

- به کودکان خود نشان دهید که به مطالعه علاقه‌مند هستید.

- با خواندن داستانهای مختلف موجب شکل

ادبیات می‌توان تفکر و استعدادهای راكد و خفته بچه‌ها را فعال كرد، ذهن آنها را برای پرورش اندیشه‌های تازه آماده ساخت و آنها را به مطالعه ترغیب کرد. برای درس ادبیات فعالیت‌های مفید و سودمندی باید انجام بگیرد تا شور و حالی در بچه‌های کلاس ایجاد شود و از «خواندن» و «نوشتن» لذت ببرند. به این ترتیب، آنها باید با همین لذت از درسهای دیگرشان استقبال کنند و به موفقیت برسند. یکی از این فعالیتها ورود به دنیای کتاب و کتابخوانی است که تأثیر حیرت‌انگیزی بر بچه‌ها دارد.

نویسنده به نکر خاطره‌ای در همین زمینه می‌پردازد و شرح می‌دهد که چگونه موفق شده است با ترفندهای کتاب و کتابخوانی، شاگردان بازگوش را به سمت کتابخوانی، مطالعه‌ی درس و انضباط کلی بکشاند.

۲۰. فرزند سالم، شماره ۹، مهر ۱۳۷۶.

برای فرزندانمان قصه بخوانیم

یادداشت، همراه قصه گل سرخ و گل قالی؛

محمود احمایی

فواید قصه‌گویی عبارتند از:

- آشنایی کودکان با ویژگی‌های گوناگون زندگی مردم در دوران گذشته، رنجها، کامیابی‌ها، شکستها و ...

- به دلیل قابل استفاده نبودن کتابهای تاریخی، مردم‌شناسی و ... برای کودکان (ایجاد خستگی، دلزدگی، خشکی مطالب و ...) قصه‌گویی در باره گذشتگان هر جامعه، بدون عوارض سوء یاد شده در کتابهای غیرداستانی، باعث آشنایی کودکان با زندگی‌هایی متفاوت از زندگی معمولی خود آنها می‌شود.

در پایان، نویسنده قصه «گل سرخ و گل قالی» را برای مطالعه کودکان پیشنهاد کرده است.

۲۱. فرزند سالم، شماره ۱۰، آبان ۱۳۷۶.

برای فرزندانمان قصه بخوانیم

گرفتن ارزشهای گوناگون در ذهن کودک شود.

- اجازه بدهید کودکان در میان کتابهای بیشمعار سیر کنند و با کمک شما کتابهای مناسب را انتخاب کند. او را به کتابخانه‌های ویژه سنی او ببرید.

- کودکان را به دیدار فیلمهایی ببرید که از روی شاهکارهای ادبیات کودکان ساخته شده‌اند و در مورد فیلمها با آنها بحث و گفتگو کنید.

- در خواندن کتاب با فرزندان خود شریک شوید تا این فعالیت در ذهنشان عملی لذتبخش و آسان تلقی شود.

- برای انتخاب کتاب مناسب توجه داشته باشید که کودکان به دلیل تفاوت در تجربه، تفاوت در توانایی درک و خواندن و تفاوت در تمرکز حواس، به کتابهایی نیاز دارند که بتواند پاسخگوی نیازها و علائق کودکان آن‌ها باشد.

- کودکان به کتابهایی احتیاج دارند که جذاب، عمیق و شیرین بوده و با تجربه‌ها، نیازها و علائق آن‌ها هماهنگ باشد. کتاب باید وسیله‌ای باشد برای شناخت خود او و محیط طبیعی و اجتماعی اش و پاسخی باشد برای کنجکاوئی‌های خودانگیزه و آرمانهای بلندپروازانه آن‌ها.

۲۳. فرزند سالم، شماره ۱۱، آذر ۱۳۷۶.

در حاشیه برگزاری جشنواره کتاب و مطبوعات کودکان و نوجوانان

اعلام اسامی برندگان مسابقه «خواهشهای کودکان»

آناهیتا ایزدبناه
در هفته اول آبان ماه، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان اقدام به برگزاری نمایشگاه کتاب و جشنواره مطبوعات کودکان و نوجوانان کرد.

نگارنده ضمن بیان اهداف جشنواره از زبان «مهندس چینی فروشان»، «سیدمهدی شجاعی» دبیر جشنواره و «مصطفی رحماندوست» نویسنده کودک، تأکید همه اساتید و صاحب نظران مطبوعاتی را بر اهمیت و ترویج کتابخوانی در سنین کودکی و

نوجوانی را قابل توجه دانسته است.

ماهانامه فرزند سالم که در جشنواره شرکت کرده بود، مسابقه‌ای با عنوان «خواهشهای کودکان» برگزار کرد. بیش از هزار کودک و نوجوان در این مسابقه شرکت کرده و خواسته‌ها، نیازها و درد دل‌هایشان را بیان کردند. در انتهای مقاله، اسامی برندگان این مسابقه اعلام شده است.

۲۴. فرزند سالم، شماره ۱۱، آذر ۱۳۷۶.

برای فرزندانمان قصه بخوانیم

یادداشت، همراه با قصه کوتاه «خورشید کوچک»

محمود احیایی

نویسنده، با تأکید بر تأثیر قصه در شخصیت کودک، اظهار می‌دارد: قصه‌گویی عاملی است که کودکان را در سنین اولیه زندگی به تفکری هماهنگ با سن و محیط زندگی خود وادار می‌کند. از آنجا که همذات‌پنداری کودکان با شخصیت‌های قصه زیاد است، به موضوع قصه‌ای که می‌شنوند بیشتر می‌اندیشند، تحریک می‌شوند و تفکرشان به کار می‌افتد. آن‌ها سعی می‌کنند به وسیله دقت به موضوعات قصه، حوادث آن را با زندگی و محیط اطرافشان هماهنگ کنند و پیرامون خود را بهتر بشناسند.

در مجموع، هنر قصه‌گویی برای خردسالان و کودکان، باعث سرعت بخشیدن به رشد روانی آن‌ها، با هزینه‌ای اندک و حتی بدون صرف هیچ گونه هزینه‌ای برای والدین است.

در ادامه مقاله، قصه «خورشید کوچک» ارائه شده است.

□ شخصیات و روایات

۲۵. ادبیات داستانی، شماره ۴۴، سال پنجم، پاییز ۱۳۷۶.

هر نویسنده‌ای باید منتقد اثر خود باشد
گفتگو با امیرحسین فردی (نویسنده)

فرشید حسامی

آقای فردی در سنین نوجوانی شاگرد آقای «اکبر رادی» نمایشنامه نویس بوده و تشویق‌های وی، نویسنده را به این رشته علاقه‌مند کرده است.

فردی، فعالیت فرهنگی و هنری خود را در کتابخانه مسجد محل پی می‌گیرد. این کتابخانه بعد از انقلاب، به پایگاه «حوزه اندیشه و هنر اسلامی» تغییر نام داد. فعالیت اصلی و ادبی نویسنده، با شروع انقلاب اسلامی، عمیقتر و آشکارتر شد و با مشارکت در تأسیس حوزه اندیشه و هنر اسلامی در سال ۵۸، به ثبوت رسید.

فردی ضمن ارائه توضیحاتی درباره «سیاه چمن» اولین اثر بلند خود، آن را سیاه مشقی ساده می‌داند. دومین اثر این نویسنده «آشیانه در مه» است که فیلمی بر اساس آن ساخته شد. وی در حال حاضر در زمینه زندگی شهید میرزا کوچک خان و زندگی شهید کلهر کار می‌کند.

یکی از بحث‌های جالب این گفتگو، بحث در این باره بود که یک اثر حتی در صورت برخورداری از محتوای بالا و ارزشمند اگر فاقد ساختار و شکل خاص هنری لازم باشد آیا می‌تواند اثر موفق و هنری قلمداد شود؟ نتیجه گفتگوها این است که اگر چه در یک اثر ادبی، مضمون در حکم سکوی پرتاب نویسنده است، اما باید در قالب مناسب خود ریخته شود تا قدرت و جانبدار کار را بالا ببرد و مخاطب، محتوا و ارزش اثر را در قلب خود حک کند. رعایت دستور زبان و شیوه درست نویسی جملات، مورد تأکید آقای فردی بود.

۲۶. ادبیات داستانی، شماره ۴۴، سال پنجم، پاییز ۱۳۷۶.

بررسی داستانهای جنگ ایران و عراق، نوشته شده برای کودکان و نوجوانان

مقاله

مهدی محمدی

نویسنده به اقتضای شغل و نیز علاقه‌ای که به موضوع مقاله دارد و همچنین به منظور تحقیق در بخشهای مختلف، به مطالعه ۱۹۹ داستان در قالب ۱۲۱ عنوان کتاب پرداخته و در موضوعاتی مانند: تعداد، نویسندگان داستانها، پراکندگی محل نشر، ناشران داستانها، پراکندگی در سالهای مختلف (سالهای متفاوت)، پراکندگی و تقسیم‌بندی گروه‌های سنی مخاطب، پراکندگی از نظر زمانی (پیش و پس از پذیرش قطعنامه)، پراکندگی مناطق اتفاق افتادن ماجرای داستانها، پراکندگی موضوعات، شخصیت پردازی زبان و بیان، زاویه دید و نوع نگرش نویسندگان این داستانها به تحقیق و بررسی یافته‌ها پرداخته است.

در پایان، نویسنده چنین نتیجه گرفته است که:

- حضور کم رنگ زنان در عرصه نویسندگی در زمینه جنگ، کاملاً مشخص است.

- تمرکز بیش از حد داستانها در شهرها، نشان دهنده استقرار نویسندگان در شهرها و ناآشنایی با زندگی روستایی است.

- محدود شدن مکان اتفاق داستانها به چند شهر خاص، نشان از عدم رویکرد به نقش اقلیتهای مذهبی، عشایر و... است.

- شخصیت پردازی نادرست نویسندگان جنگ، باعث به وجود آمدن داستانهایی سست، کم رفق و بی روح شده است.

نثر و سبک نوشتاری روان، از نکات مثبت این داستانها بوده است.

۲۷. ادبیات داستانی، شماره ۴۴، سال پنجم، پاییز ۱۳۷۶.

سیاه چمن

نقدی بر کتاب «سیاه چمن» اثر امیر حسین فردی

کامران هارسی‌نژاد

در این نقد ویژگی‌های مثبت و منفی دو کتاب «سیاه چمن» و «آشیانه در مه» از آثار آقای

امیرحسین فردی، مورد بررسی قرار گرفته است.

اشتراکات دو داستان عبارتند از: طرح ساده داستانی، نمای بیرونی زیبا که تحت تأثیر محیط زیبای روستایی است، بافت ریز هر دو داستان، اشتراک در سبک، درونمایه، لحن و شیوه شخصیت پردازی، بیان جزء به جزء حرکات و محیط پیرامون که باعث خستگی ذهن مخاطب می‌شود، خلق مرثیه‌هایی یکسان از ظلم اربابان به روستاییان در هر دو اثر که نشان از نگرش یکسان نویسنده به مضمونی واحد در دو قالب و طرح متفاوت است و نیز سبک و نشر ثابت هر دو داستان.

منتقد، در مورد نقد کتاب سیاه چمن اظهار داشته است:

- حالت تعلیق داستان به وسیله بازگویی جزء به جزء همه چیز از بین می‌رود.

- شخصیت پردازی خوب است (شخصیت خان) و صحنه‌های قابل توجهی خلق شده است.

- از نماد به خوبی استفاده شده است.

- نویسنده، گاه در زمینه تطبیق حوادث با انقلاب دچار اشتباه شده است.

- در فصل بندی داستان زیاده روی شده است.

- از شخصیت‌هایی استفاده شده که گاه در پیشبرد داستان نقشی اساسی بر عهده ندارند.

در مجموع «سیاه چمن» کمتر از «آشپانه برمه» قوام دارد.

۲۸. پیام کتابخانه، سال هفتم، شماره سوم، پاییز ۱۳۷۶.

نقش کتاب و کتابخانه در آموزش و پرورش

مقاله

رضا غریبی

کودک دبستانی با نوجوان دبیرستانی را نمی‌توان محدود به خواندن چند کتاب درسی کرد. وجود کتابخانه به عنوان گنجینه‌ای از دانش‌های گوناگون و مکانی برای انجام تحقیقات کوچک و بزرگ، اهمیت ویژه‌ای در این زمینه دارد.

به طور کلی، آموزش و پرورش بایستی استفاده از منابع موجود در کتابخانه را جزء فعالیت‌های اصلی دانش آموزان قرار دهد، چرا که این مجموعه بخش جدایی ناپذیر جامعه متمدن به شمار می‌آید. شکل، مشخصات، هدف، وظایف و خدمات کتابخانه‌ها براساس نیازهای جامعه مشخص می‌شود و در آموزش و پرورش، نقش مهمی در زمینه نشر و ترویج علوم و خود آموزی افراد بر عهده دارند و در واقع مکمل کار معلمان تلقی می‌شوند.

نویسنده، پس از ارائه اطلاعاتی درباره «مرکز اطلاعات منابع آموزشی» (به طور اختصار اریک) به نقش کتابدار در آموزش و پرورش پرداخته و این مسئولیت را بسیار مهم قلمداد می‌کند و به تشریح اعمال مختلفی می‌پردازد که یک کتابدار برای راهنمایی دانش آموزان و کمک به آنها می‌تواند انجام دهد.

۲۹. فصلنامه هنر، شماره ۲۰، زمستان و بهار ۱۳۷۵.

داستان پردازی و داستان‌گویی

نویسنده: شریل نیل

مترجمان: یاسمین صبرنقده‌الاسلامی و معصومه ضرغام

محور اصلی مقاله پاسخ به این سؤال است که «داستان چیست و چگونه بر ذهن تأثیر می‌گذارد؟» در پاسخ به این سؤال نویسنده در خصوص افسانه‌ها و اساطیر عامیانه تعاریف مختلفی ارائه داده است. در ادامه مقاله مباحثی درباره چگونه قصه‌گویی و راهکارهای عملی و نکته‌های ظریف این فن توضیح داده شده است.